Krajský lesný úrad v Žiline

POZNATKY ŠTÁTNEHO DOZORU V LESOCH K PROBLEMATIKE OCHRANY SMREČÍN

Peter Bunčák, Augustín Chovaňák, Marian Futák

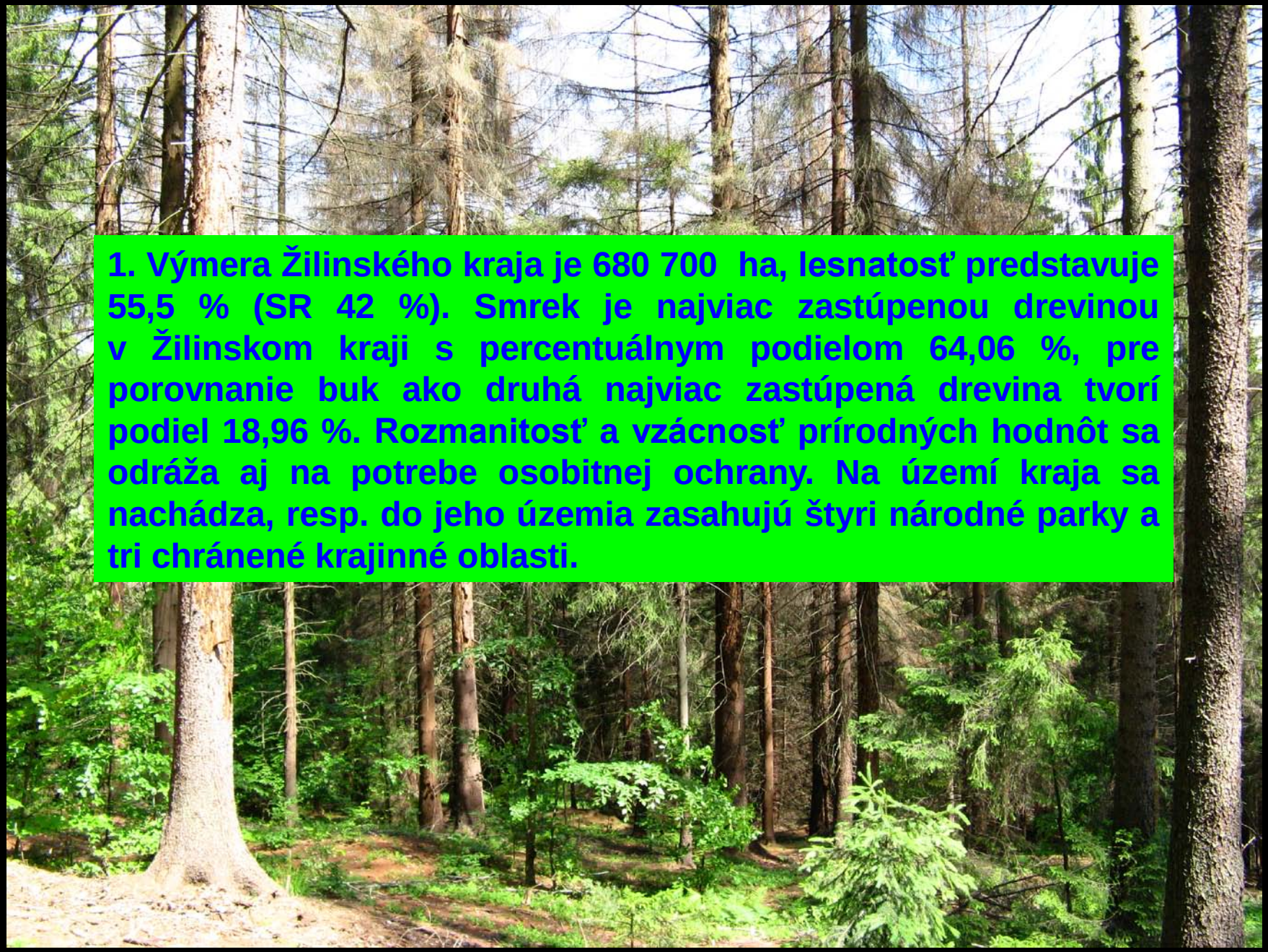

1. Výmera Žilinského kraja je 680 700 ha, lesnatosť predstavuje 55,5 % (SR 42 %). Smrek je najviac zastúpenou drevinou v Žilinskom kraji s percentuálnym podielom 64,06 %, pre porovnanie buk ako druhá najviac zastúpená drevina tvorí podiel 18,96 %. Rozmanitosť a vzácnosť prírodných hodnôt sa odráža aj na potrebe osobitnej ochrany. Na území kraja sa nachádza, resp. do jeho územia zasahujú štyri národné parky a tri chránené krajinné oblasti.

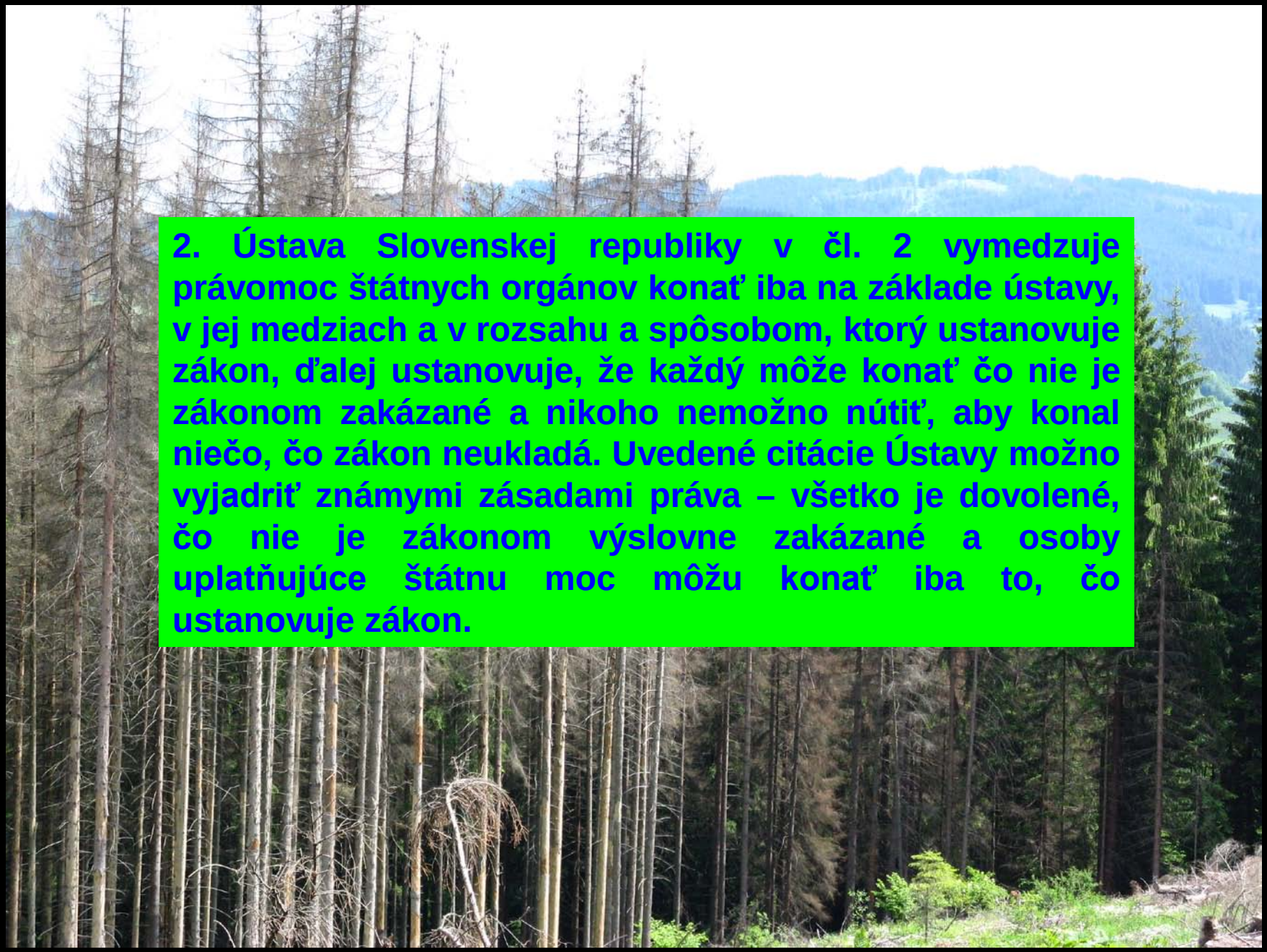

2. Ústava Slovenskej republiky v čl. 2 vymedzuje právomoc štátnych orgánov konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon, ďalej ustanovuje, že každý môže konať čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Uvedené citácie Ústavy možno vyjadriť známymi zásadami práva – všetko je dovolené, čo nie je zákonom výslovne zakázané a osoby uplatňujúce štátnu moc môžu konať iba to, čo ustanovuje zákon.

3. § 23 ods. 5, 6, § 28 ods. 1 písm. c) zákona o lesoch – obhospodarovateľ lesa je povinný v záujme ochrany lesa prednostne vykonať náhodnú ťažbu tak, aby nedošlo k vývinu, šíreniu a premnoženiu škodcov a prednostne odstraňovať z lesných porastov choré a poškodené stromy, ktoré môžu byť zdrojom zvýšenej početnosti biotických škodlivých činiteľov, okrem území s piatym stupňom ochrany. Ak je náhodná ťažba v rozsahu na ktorej vykonanie do 6 mesiacov od jej vzniku obhospodarovateľ lesa nemá sily a prostriedky, vypracuje návrh harmonogramu na jej vykonanie.

-neskorá asanácia aktívnych chrobačiarov

-koncentrácia kapacít na spracovanie sústredenej kalamity

-nedôsledný postup v územiach s 5. stupňom ochrany prírody

-nesprávne uplatňovanie 6-mesačnej lehoty na vykonanie náhodnej ťažby v smrečinách

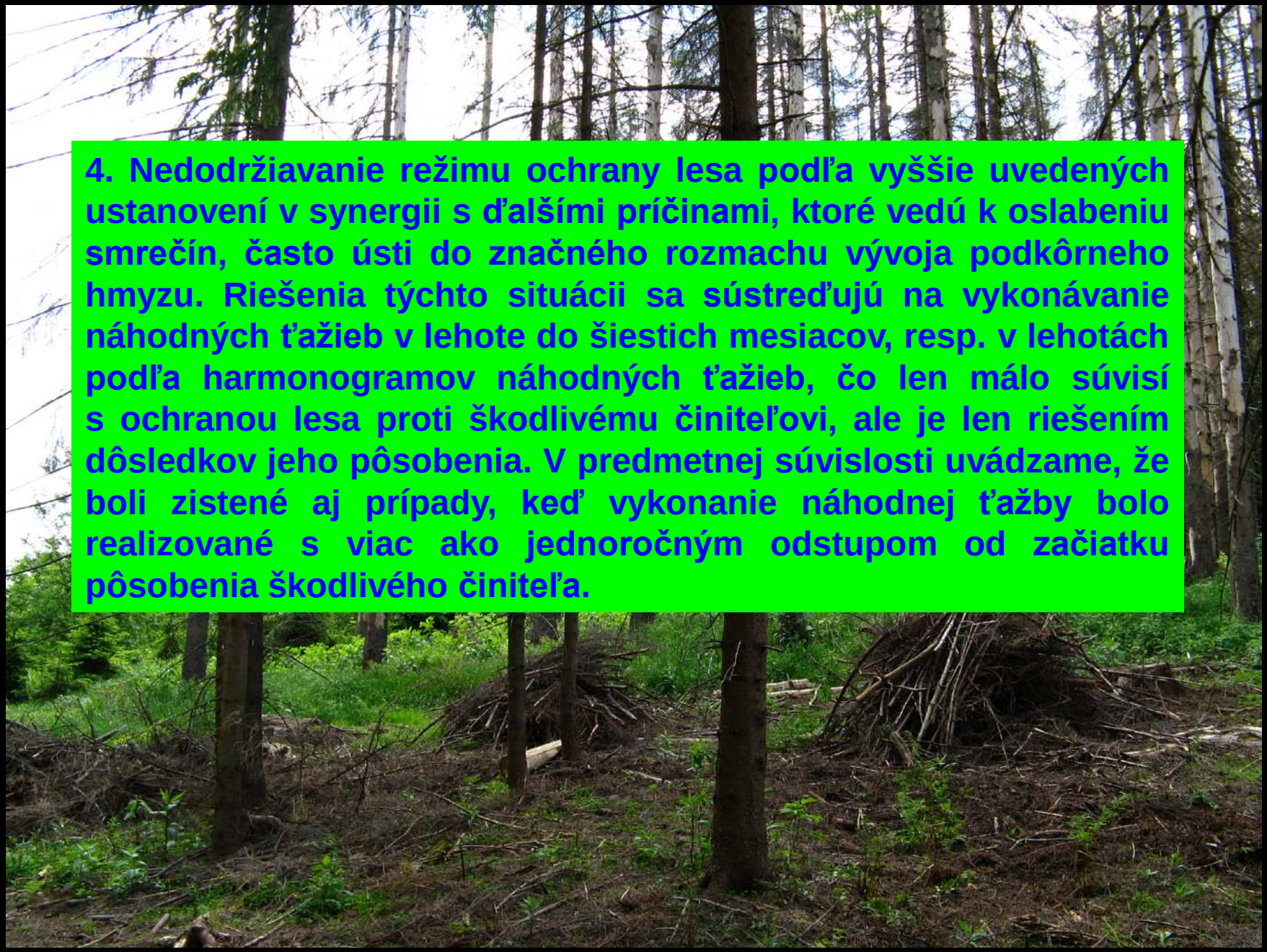

4. Nedodržiavanie režimu ochrany lesa podľa vyššie uvedených ustanovení v synergii s ďalšími príčinami, ktoré vedú k oslabeniu smrečín, často ústi do značného rozmachu vývoja podkôrneho hmyzu. Riešenia týchto situácii sa sústreďujú na vykonávanie náhodných ťažieb v lehote do šiestich mesiacov, resp. v lehotách podľa harmonogramov náhodných ťažieb, čo len málo súvisí s ochranou lesa proti škodlivému činiteľovi, ale je len riešením dôsledkov jeho pôsobenia. V predmetnej súvislosti uvádzame, že boli zistené aj prípady, keď vykonanie náhodnej ťažby bolo realizované s viac ako jednoročným odstupom od začiatku pôsobenia škodlivého činiteľa.

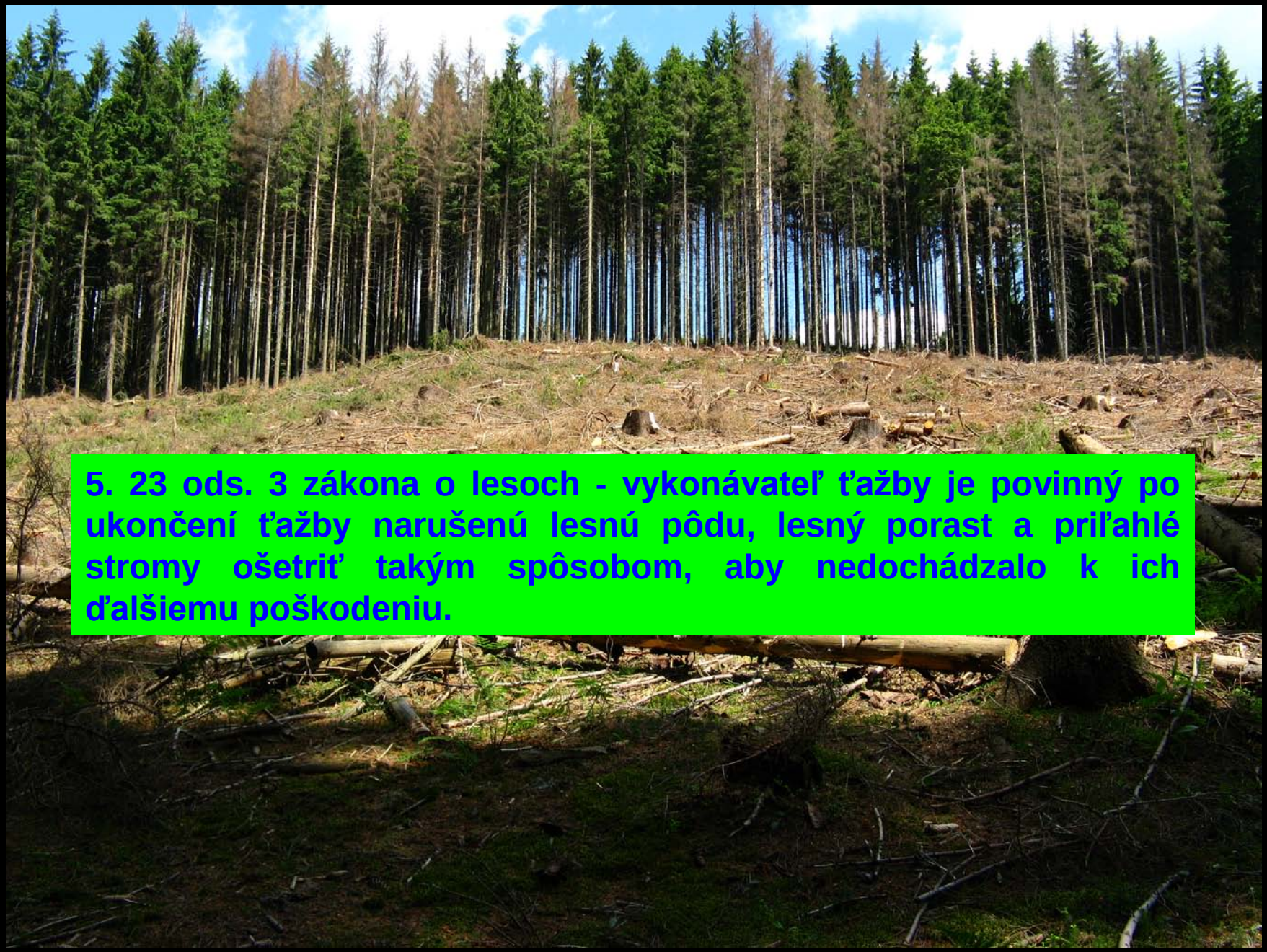

5. 23 ods. 3 zákona o lesoch - vykonávateľ ťažby je povinný po ukončení ťažby narušenú lesnú pôdu, lesný porast a priľahlé stromy ošetriť takým spôsobom, aby nedochádzalo k ich ďalšiemu poškodeniu.

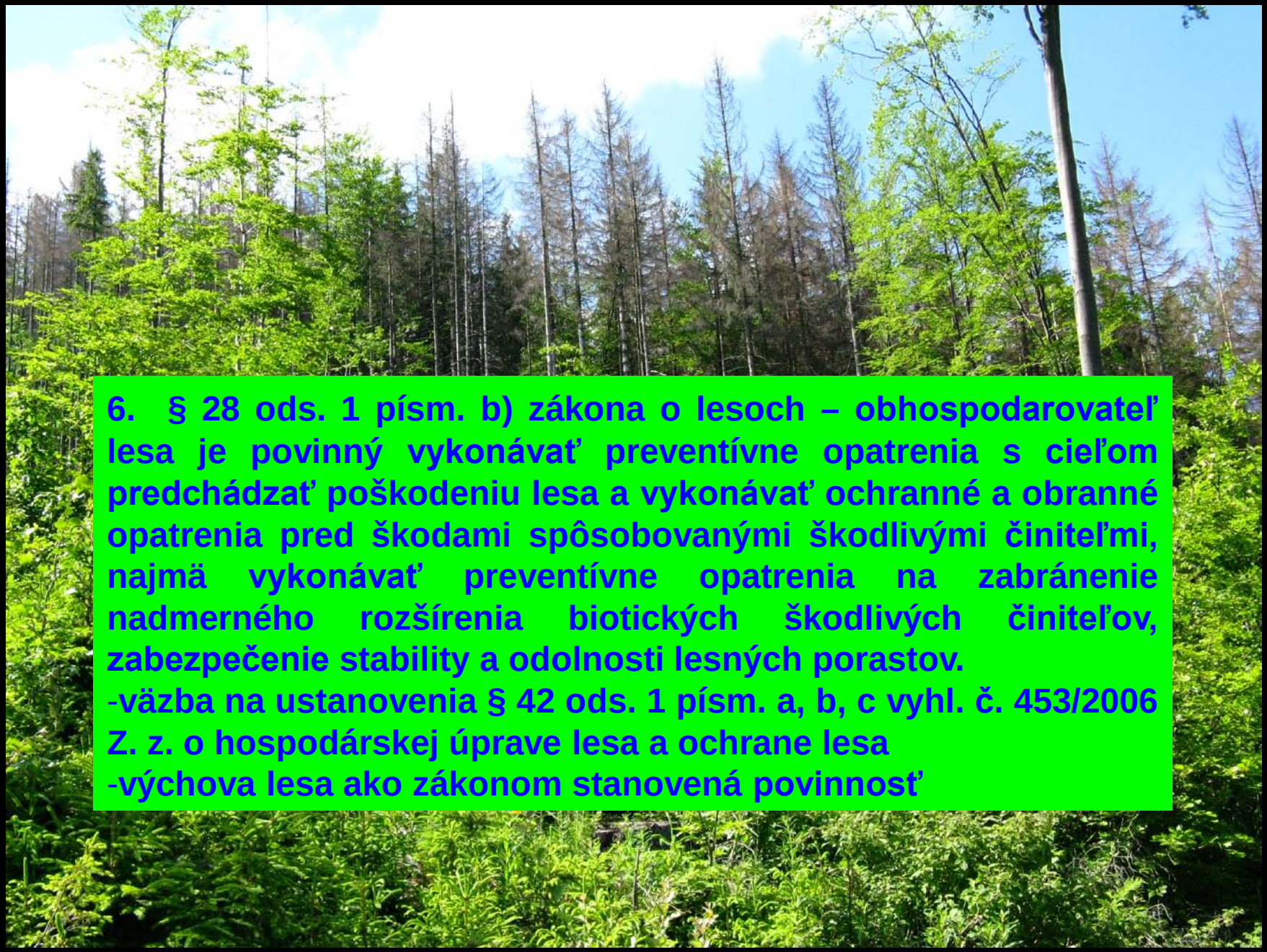

6. § 28 ods. 1 písm. b) zákona o lesoch – obhospodarovateľ lesa je povinný vykonávať preventívne opatrenia s cieľom predchádzať poškodeniu lesa a vykonávať ochranné a obranné opatrenia pred škodami spôsobovanými škodlivými činiteľmi, najmä vykonávať preventívne opatrenia na zabránenie nadmerného rozšírenia biotických škodlivých činiteľov, zabezpečenie stability a odolnosti lesných porastov.

-väzba na ustanovenia § 42 ods. 1 písm. a, b, c vyhl. č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesa a ochrane lesa

-výchova lesa ako zákonom stanovená povinnosť

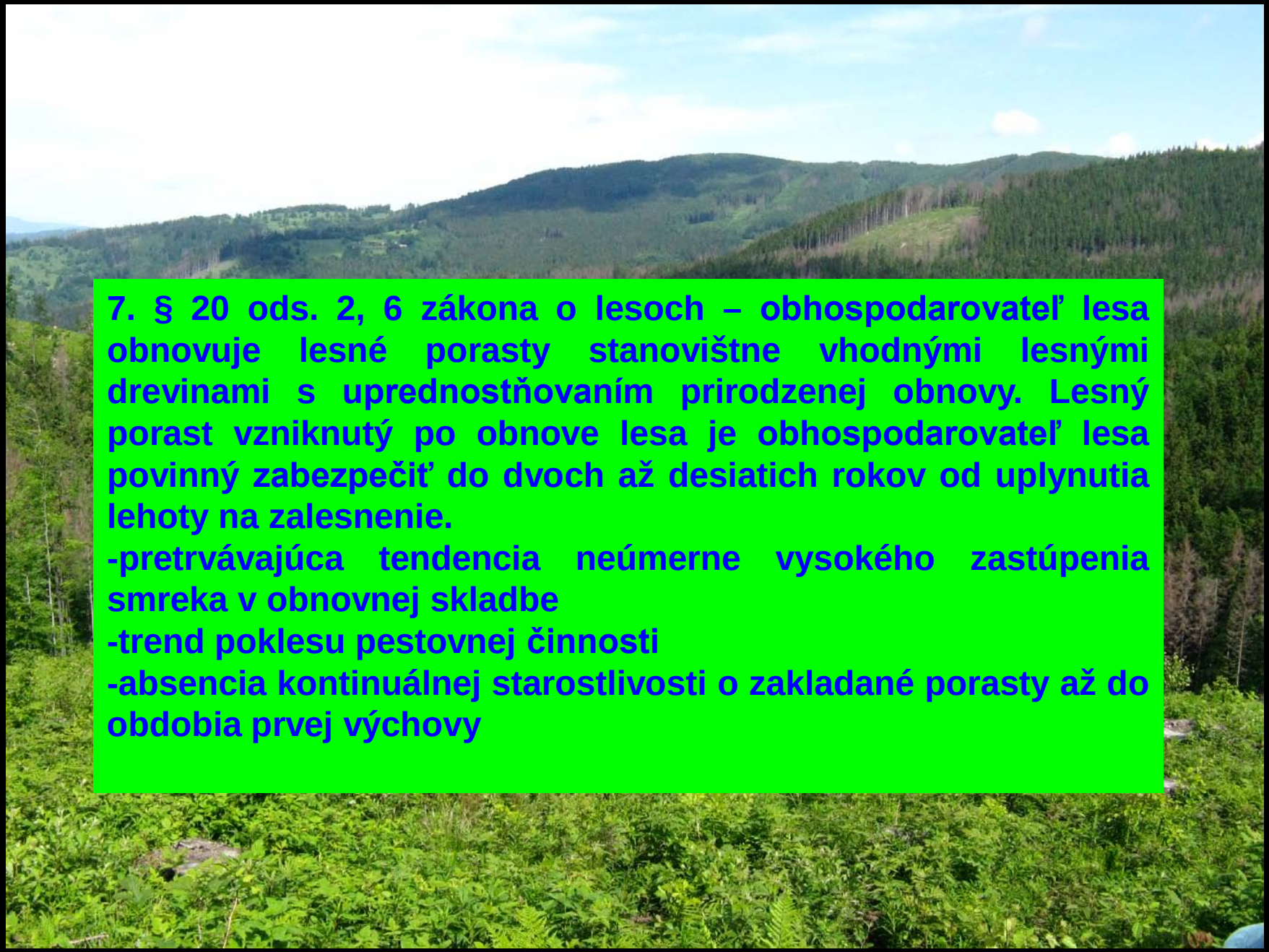

7. § 20 ods. 2, 6 zákona o lesoch – obhospodarovateľ lesa obnovuje lesné porasty stanovištne vhodnými lesnými drevinami s uprednostňovaním prirodzenej obnovy. Lesný porast vzniknutý po obnove lesa je obhospodarovateľ lesa povinný zabezpečiť do dvoch až desiatich rokov od uplynutia lehoty na zalesnenie.

-pretrvávajúca tendencia neúmerne vysokého zastúpenia smreka v obnovnej skladbe

-trend poklesu pestovnej činnosti

-absencia kontinuálnej starostlivosti o zakladané porasty až do obdobia prvej výchovy

8. § 39 ods. 6 zákona o lesoch – dielec je základnou jednotkou na zisťovanie stavu lesa, plánovanie, evidenciu a kontrolu hospodárenia vytvorenou najmä na základe vlastníctva k lesnému pozemku s minimálnou výmerou 0,5 ha. Dielec je spoločnou vecou, ak sa nachádza na lesnom pozemku alebo jeho časti v spoluvlastníctve viacerých vlastníkov alebo spoluvlastníkov.

-v dielci len jeden odborný lesný hospodár

-ide o spoločné hospodárenie v dielci na základe dohody spoluvlastníkov, v prípade, že sa dohoda nedosiahne, rozhoduje väčšina spoluvlastníkov podľa ustanovení § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka

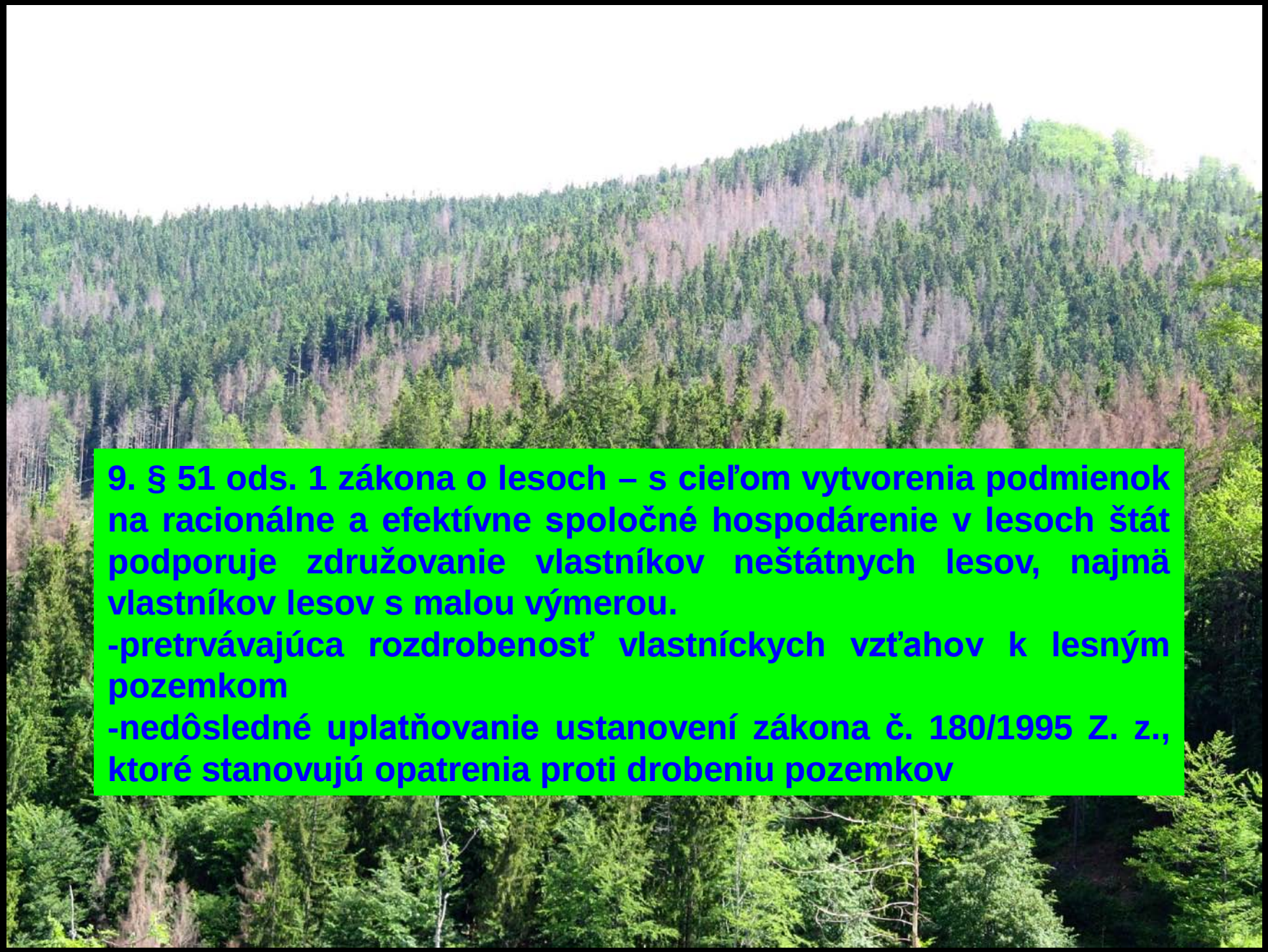

9. § 51 ods. 1 zákona o lesoch – s cieľom vytvorenia podmienok na racionálne a efektívne spoločné hospodárenie v lesoch štát podporuje združovanie vlastníkov neštátnych lesov, najmä vlastníkov lesov s malou výmerou.

-pretrvávajúca rozdrobenosť vlastníckych vzťahov k lesným pozemkom

-nedôsledné uplatňovanie ustanovení zákona č. 180/1995 Z. z., ktoré stanovujú opatrenia proti drobeniu pozemkov

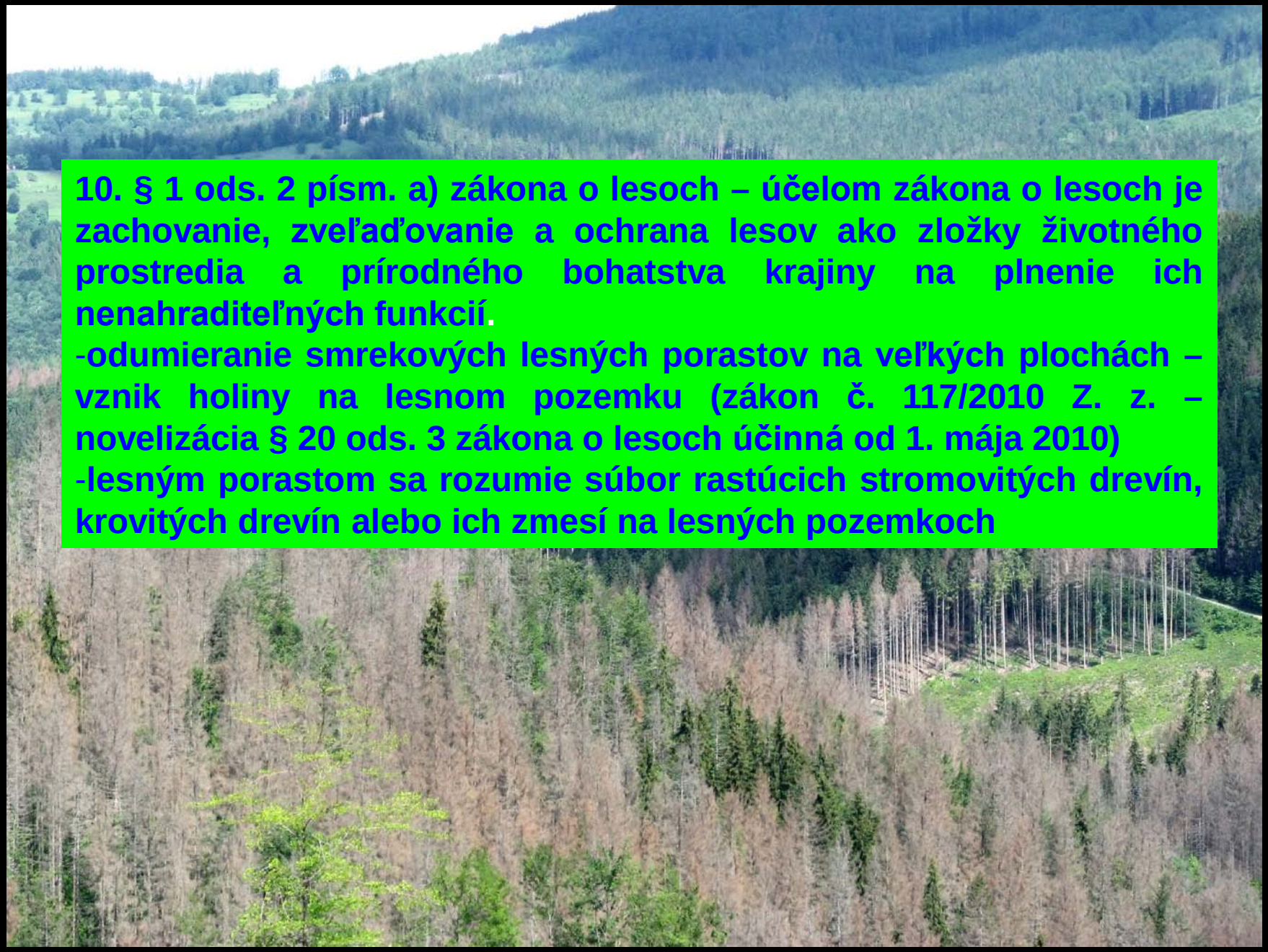

10. § 1 ods. 2 písm. a) zákona o lesoch – účelom zákona o lesoch je zachovanie, zveľaďovanie a ochrana lesov ako zložky životného prostredia a prírodného bohatstva krajiny na plnenie ich nenahraditeľných funkcií.

-odumieranie smrekových lesných porastov na veľkých plochách – vznik holiny na lesnom pozemku (zákon č. 117/2010 Z. z. – novelizácia § 20 ods. 3 zákona o lesoch účinná od 1. mája 2010)

-lesným porastom sa rozumie súbor rastúcich stromovitých drevín, krovitých drevín alebo ich zmesí na lesných pozemkoch

11. § 50 ods. 6 zákona o lesoch – správca podľa odsekov 3 a 4 vykonáva práva vlastníka k lesnému majetku vo vlastníctve štátu, najmä zabezpečuje jeho ochranu a zastupuje vlastníka v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy. Vedie evidenciu lesného majetku vo vlastníctve štátu podľa osobitného predpisu; obdobne správca postupuje vo veciach lesných pozemkov, ktorých vlastník nie je známy, a to aj vtedy, ak vlastnícke právo štátu a neznámych vlastníkov je sporné.

-doposiaľ je cca 150 000 ha lesov neodovzdaných pôvodným vlastníkom

-nedoriešené vzťahy medzi správcom neodovzdaných lesov a vlastníkmi lesných pozemkov

12. Niektoré ďalšie aspekty, ktoré by mohli byť nápomocné k účinnejšej ochrane smrečín:

-zjednotenie cieľov podľa zákona o lesoch a podľa zákona o ochrane prírody vo vzťahu k lesným ekosystémom

-dokončenie procesu odovzdania lesných pozemkov

-prijatie nového zákona o pozemkových spoločenstvách pre efektívne a vlastníkom lesa akceptované združovanie sa (spoločne obhospodarovaná nehnuteľnosť)

-zastavenie pretrvávajúceho drobenia lesných pozemkov, resp. riešenie ich sceľovania, pozemkové úpravy

-funkčné konštituovanie odbornej správy lesov

-efektívny výkon štátnej správy

Len zodpovedný prístup k ochrane smrečín, trpezlivé ale dôrazné a neustále vysvetľovanie lesníckeho pohľadu na vec verejnosti, otvorená komunikácia a diskusia, predovšetkým s ochranárskymi organizáciami môže docieliť ich efektívnejšiu ochranu. Je potrebné poukázať na príklad mnohých obhospodarovateľov lesa, ktorí aj v zložitých podmienkach zodpovedným lesníckym prístupom vedia zabezpečiť primeranú ochranu smrečín a neporušujú zákonom stanovené povinnosti.

Ďakujem za pozornosť.

Peter Bunčák, prednosta
Krajského lesného úradu v Žiline